

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania M.O. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
Oddziałowi w Krakowie
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 kwietnia 2025 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 27 kwietnia 2023 r., sygn. akt III AUa 1630/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz radcy prawnego M. G. 240 zł (dwieście czterdzieści złotych), powiększoną o kwotę podatku od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2023 r. w pkt I. oddalił apelację wniesioną przez M.O. od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 14 lipca 2022 r., oddalającego odwołanie ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Krakowie z dnia 14 listopada 2019 r.,

odmawiającej przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy, a w punkcie II. zasądził koszty postępowania.

Ubezpieczony wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 27 kwietnia 2023 r. zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając naruszenie:

1. prawa materialnego, to jest art. 57 ust. 1 pkt 1, 3 i 4 w zw. z art. 58 ust. 1 pkt 5 oraz art. 58 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczeń społecznych - poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że skarżący nie spełnił wszystkich przesłanek do uzyskania renty z tytułu niezdolności do pracy.

2. przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wydanie rozstrzygnięcia w sprawie, to jest: a) art. 227 k.p.c. w zw. art. 233 § 1 k.p.c., art. 286 k.p.c., art. 382 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej i niepełnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie i przyjęcie w całości za miarodajne opinii z zakresu psychiatrii, ortopedii i neurologii, mimo iż budziły one uzasadnione wątpliwości, a także niedokonanie łącznej oceny zdrowia skarżącego w świetle przedłożonej dokumentacji, i nieprzeprowadzenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłych, pomimo, iż zachodziła taka konieczność w świetle rozbieżności przedstawionych przez odwołującego, pozostawienie bez rozpoznania zarzutów skarżącego do opinii biegłego, co miało istotny wpływ na wynik sprawy.; b) art. 381 k.p.c. w zw. z art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. - poprzez nieuzasadnione pominięcie wniosku skarżącego o dopuszczenie dowodu z przesłuchania skarżącego w charakterze strony - w sytuacji, gdy dowód ten był zgłoszony m.in. dla wykazania faktu jego złego stanu zdrowia psychicznego, okresu powstania niezdolności do pracy, która warunkuje przyznanie renty, zatem miał istotne znaczenie w sprawie i nie zmierzał jedynie do przedłużenia postępowania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że jest ona oczywiście uzasadniona.

W ocenie skarżącego przyczyną przyjęcia niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania jest istotne naruszenie przez Sąd Apelacyjny przepisów postępowania, które miało niewątpliwie istotny wpływ na wynik przedmiotowego postępowania.

Sąd Apelacyjny w Krakowie rozpoznając przedmiotową sprawę naruszył przepisy postępowania z zakresu postępowania dowodowego, a to m. in. art. 286 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., wedle którego Sąd rozpoznając sprawę może zażądać ustnego wyjaśnienia opinii złożonej na piśmie, może też w razie potrzeby zażądać dodatkowej opinii od tych samych lub od innych biegłych, czego zarówno Sąd Okręgowy jak również Apelacyjny nie uczynił mimo kluczowego znaczenia przedmiotowej opinii w niniejszej sprawie.

W niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji przeprowadził pisemne opinie biegłych sądowych o specjalności z zakresu psychiatrii, ortopedii i neurologii. Wszystkie przeprowadzone w sprawie opinie, w ocenie skarżącego, obarczone są istotnymi wadami, które dyskwalifikują je jako materiał dowodowy istotny czy też nawet pomocny w rozstrzygnięciu przedmiotowej sprawy. Podkreślenia wymaga fakt, iż ustalenie początkowej daty niezdolności do pracy miało miejsce na podstawie opinii biegłej z zakresu psychiatrii, w której biegła sądowa nie uwzględniła wszystkich złożonych przez skarżącego dowodów. W związku z tym należy uznać, że w przedmiotowej sprawie Sąd nie uwzględnił złożonych przez Skarżącego dowodów.

Zgodnie z przepisem art. 382 k.p.c. Sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Z uzasadnienia wyroku Sadu drugiej instancji wynika, że Sąd ten nie orzekał na podstawie całego materiału dowodowego, gdyż w uzasadnieniu brak jest odniesienia się przez Sąd do powołanych przez skarżącego dokumentów.

Należy uznać, że wszechstronne rozważenie całego materiału dowodowego zebranego w obu instancjach powinno polegać na ocenie również dowodów składanych przez skarżącego w przedmiotowym postępowaniu. Z kolei Sąd rozpatrując niniejszą sprawę ograniczył się jedynie do oceny opinii biegłych sądowych wykonanych na potrzeby sprawy pomijając dokumenty i dowody składane przez skarżącego, które miały bardzo istotne znaczenie w sprawie.

Ponadto Sąd Apelacyjny niewłaściwie zastosował art. 57 ust. 1 pkt 1, 3 i 4 w zw. z art. 58 ust. 1 pkt 5 oraz art. 58 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczeń społecznych - przyjmując, że

skarżący nie spełnił wszystkich przesłanek do uzyskania renty z tytułu niezdolności do pracy, podczas gdy warunki te zostały spełnione.

Pełnomocnik skarżącego wniósł o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu wskazując, że nie zostały one uiszczone w całości, ani w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01,

OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Przedmiotowa skarga kasacyjna nie spełnia tak rozumianych warunków.

Sąd Apelacyjny, przyjmując ustalenia faktyczne oparte na opinii powołanych biegłych lekarza psychiatry, ortopedy i neurologa uznał je za wiarygodne uzasadniając prawidłowo swoje stanowisko. Dlatego też Sąd Apelacyjny nie dopuścił się oczywistego naruszenia prawa, wpływającego istotnie na wynik postępowania. Należy przypomnieć, że zgodnie z ustalonym orzecznictwem potrzeba powołania innego biegłego powinna wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonej opinii (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 4 sierpnia 1999 r., I PKN 20/99, OSNaPiUS 2000 nr 22, poz. 807). Poza tym konieczność zasięgnięcia przez sąd dodatkowej opinii biegłego (art. 286 k.p.c.) powinna znajdować podstawę w istnieniu poważnych i uzasadnionych zastrzeżeń co do prawidłowości przeprowadzenia i miarodajności wcześniejszej opinii. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2004 r., II UK 418/03. Należy przypomnieć, iż specyfika dowodu z opinii biegłego polega m. in. na tym, że jeżeli taki dowód już został przez sąd dopuszczony, to stosownie do treści art. 286

k.p.c., opinii dodatkowego biegłego można żądać jedynie „w razie potrzeby”. Wskazane przez skarżącego zarzuty naruszenia art. 286 k.p.c. nie mogą odnieść skutku, jeżeli wydana przez biegłego opinia wyjaśnia istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, a jej fachowość i rzetelność nie została w żaden sposób podważona. Przepis art. 286 k.p.c. nie przewiduje obowiązku przesłuchania biegłego przed sądem w każdym wypadku. Przepis ten pozostawia sądowi decyzję, czy opinia wymaga dodatkowych wyjaśnień ze strony jej autora, a także, czy wyjaśnienia te powinny być złożone w formie ustnej czy w formie pisemnej. Obowiązek wezwania biegłego na rozprawę powstaje wówczas, kiedy sformułowania opinii nie są na tyle jasne i jednoznaczne, by pozwalały na dokonanie na jej podstawie stanowczych ustaleń. W wyroku z 10 stycznia 2002 r., II CKN 639/99 Sąd Najwyższy stwierdził, że potrzeba taka nie może być jedynie wynikiem niezadowolenia strony z niekorzystnego dla niej wydzwiku konkluzji opinii, lecz być następstwem umotywowanej krytyki dotychczasowej opinii. W przeciwnym bowiem razie sąd byłby zobligowany do uwzględniania kolejnych wniosków strony dopóty, dopóki nie złożona zostałaby opinia w pełni ją zadawalająca, co jest niedopuszczalne. W innym orzeczeniu Sąd Najwyższy stwierdził, że nie jest uzasadniony wniosek strony o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego, jeżeli w przekonaniu sądu opinia wyznaczonego biegłego jest na tyle kategorierna i przekonująca, że wystarczająco wyjaśnia zagadnienia wymagające wiadomości specjalnych (wyrok SN z 21 listopada 1974 r., II CR 638/74, OSPiKA 1975, nr 5, poz. 108). W wyroku z 15 lutego 1974 r., II CR 817/73 LEX nr 7404). Sąd Najwyższy wyjaśnił, że do dowodu z opinii biegłego nie mogą mieć zastosowania wszystkie zasady prowadzenia dowodów, a w szczególności art. 217 § 1. Nie można zatem przyjąć że sąd jest obowiązany dopuścić dowód z kolejnych biegłych w każdym wypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony. W podobnym duchu są wyroki z 18 lutego 1974 r., II CR 5/74 (Biuletyn SN 1974, nr 4, poz. 64) i z 15 listopada 2001 r. (II UKN 604/00, PPIPS 2003 nr 9 s. 67).

Taka sytuacja miała miejsce w przedmiotowej sprawie. Sąd Apelacyjny podkreślił, że nie widzi podstaw do przeprowadzenia ewentualnego dowodu z uzupełniającej opinii biegłych, bowiem dotychczas wydane opinie są zgodne, wyczerpujące i dostarczają niezbędnych wiadomości specjalnych z zakresu

medycyny, mogących stanowić podstawę do ostatecznego rozstrzygnięcia. Analiza opinii biegłych sądowych wraz z ich uzupełnieniami w konfrontacji z dokumentacją medyczną, w tym zgromadzoną w aktach rentowych, doprowadziła w ocenie Sądu Apelacyjnego do wniosku, że nie został spełniony wymóg z art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych tj. wymóg powstania niezdolności do pracy w okresach ubezpieczenia wymienionych w ustawie lub nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania takich okresów. Dodatkowo organ rentowy stwierdził, że nie została spełniona przesłanka z art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, tj. przesłanka legitymowania się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym, co w odniesieniu do odwołującego - ze względu na brzmienie art. 58 ust. 2 i art. 58 ust. 1 pkt 5 tej ustawy - oznaczało konieczność legitymowania się co najmniej 5 - letnim okresem składkowym i nieskładkowym przypadającym w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy.

Nie ulega wątpliwości, że ustalenia wymagające wiadomości specjalnych, aby mogły stać się składnikiem materiału dowodowego poddawanego ocenie sądu według reguł wynikających z art. 233 § 1 k.p.c., muszą przybrać formę określoną w art. 278 i następnych k.p.c., to znaczy postać opinii biegłego (biegłych) lub odpowiedniego instytutu (art. 290 k.p.c.). Sąd nie ma wiadomości specjalnych w dziedzinie medycyny, zatem nie może samodzielnie rozstrzygać kwestii medycznych. Sąd nie może – przy ocenie opinii biegłych, dostarczających sądowi wiedzy specjalistycznej koniecznej do dokonania oceny stanu zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie rentowe, w szczególności rodzaju występujących schorzeń, stopnia ich zaawansowania oraz nasilenia związanych z nimi dolegliwości lub dysfunkcji organizmu, stanowiących łącznie o zdolności do wykonywania zatrudnienia bądź braku takiej zdolności – oprzeć się na własnym przekonaniu, wiedzy powszechnej, zasadach logicznego myślenia, które to kryteria ze zrozumiałych względów nie obejmują specjalistycznej wiedzy medycznej.

Ostatecznie Sąd Najwyższy zauważa, że kwestionowane przez skarżącego ustalenia Sądu co do wymaganej daty powstania niezdolności do pracy w okresach ubezpieczenia wymienionych w ustawie lub nie później niż w ciągu 18 miesięcy od

ustania takich okresów, oparte na własnym subiektywnym przekonaniu, nie mogą przynieść skutku pożądanego przez skarżącego z racji tego, że nie spełnił on również wymogu z art. 57 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 58 ust. 2 ustawy emerytalnej polegającego na legitymowaniu się co najmniej 5 - letnim okresem składkowym i nieskładkowym w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. W przypadku odwołującego zarówno w przypadku 10 - lecia przed dniem złożenia wniosku o rentę (18 czerwca 2009 r. - 17 czerwca 2019 r.), jak i przed powstaniem niezdolności do pracy (30 września 2008 r. - 29 września 2018 r.) wykazany jest okres składkowy i nieskładkowy wynoszący 4 lata, 3 miesiące i 16 dni.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach orzeczono stosownie do art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

M.G.